

Державний вищий навчальний заклад
«Донецький національний технічний університет»
Кафедра управління і фінансово-економічної безпеки

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Перший проректор

_____ Леонід Бачурін

« _____ » _____ 2021 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ОНД 2.10 «МЕНЕДЖМЕНТ ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ»

(шифр і назва навчальної дисципліни)

Рівень освіти: перший (бакалаврський)

Спеціальність(ості) _____ 073 Менеджмент _____

(шифр і назва спеціальності(тей))

Освітня програма _____ «Менеджмент» _____

(назва освітньої програми)

Мова навчання: українська

Робоча програма навчальної дисципліни Менеджмент природних ресурсів

(повна назва дисципліни)

для здобувачів вищої освіти за спеціальністю 073 Менеджмент

« ____ » _____ 2021 року. – 8 с.

Розробники: О.В. Мізіна, к.е.н., доцент, доцент кафедри управління і фінансово-економічної безпеки

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри управління і фінансово-економічної безпеки

(назва кафедри)

Протокол № 2 від. “ 21 ” вересня 2021 р.

Завідувачка кафедрою управління і фінансово-економічної безпеки

“ ____ ” _____ 20__ р. _____ (Попова О.Ю.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

Схвалено науково-методичною комісією 07 Управління та адміністрування

(шифр, назва)

Протокол № ____ від. “ ____ ” _____ 20__ р.

“ ____ ” _____ 20__ р. Голова _____ (Ляшок Я.О.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

1. Загальна інформація

Форма навчання	Денна	Заочна
Статус	Обов'язкова	
Обсяг в кредитах ЄКТС	7	
Обсяг в годинах за навчальним планом, разом: в тому числі:	210	
лекції:	48 годин	8 годин
практичні заняття:	32 години	4 години
лабораторні заняття:	-	-
семінари:	-	-
самостійна робота:	130 годин	198 годин
Форма підсумкового контролю	Екзамен	
Дисципліну викладають	Викладач: Мізіна Олена Вікторівна https://donntu.edu.ua/fem/ufeb olena.mizina@donntu.edu.ua	

Передумови для вивчення дисципліни:

перелік дисциплін, які мають бути вивчені раніше: основи бізнесу; економічна теорія, мікроекономіка; макроекономіка; економіка підприємства, теорія організацій, менеджмент, правове регулювання діяльності суб'єктів господарювання

перелік раніше здобутих результатів навчання: знати і розуміти основи бізнесу та менеджменту, теоретичні основи макро- і мікроекономічних процесів; володіти методичним інструментарієм аналізу показників діяльності підприємств, методами раціональної організації, планування і контролю за функціонуванням систем різних видів; застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати; володіти загальнонауковими та спеціальними методами дослідження економічних процесів

2. Мета вивчення навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Менеджмент природних ресурсів» є формування системи знань у сфері менеджменту природних ресурсів, надання студентам теоретичних знань та практичних навичок з питань формування системи екологічного менеджменту, аудиту, екологічного ліцензування та оподаткування.

Компетентності:

загальні – здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу; здатність до проведення досліджень на відповідному рівні; здатність генерувати нові ідеї (креативність); здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях; знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності;

фахові - здатність визначати та описувати характеристики організації; здатність аналізувати результати діяльності організації, зіставляти їх з факторами впливу зовнішнього та внутрішнього середовища; здатність визначати перспективи розвитку організації; вміння визначати функціональні області організації та зв'язки між ними; здатність управляти організацією та її підрозділами через реалізацію функцій менеджменту; здатність обирати та використовувати сучасний інструментарій менеджменту; здатність аналізувати й структурувати проблеми організації, формувати обґрунтовані рішення.

Програмні результати навчання: демонструвати знання теорій, методів і функцій менеджменту; демонструвати навички виявлення проблем та обґрунтування управлінських рішень; описувати зміст функціональних сфер діяльності організації; виявляти навички пошуку, збирання та аналізу інформації, розрахунку показників для обґрунтування управлінських рішень; виявляти навички організаційного проектування; демонструвати навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, бути критичним і самокритичним

3. Очікувані результати навчання

Очікувані результати навчання полягають у тому, що в процесі викладання дисципліни студенти набувають знань щодо основних категорій та практичного інструментарію предмету, методології та специфіки екологічного менеджменту, навчаються системно та виважено приймати управлінські рішення, що стосуються сфери менеджменту природних ресурсів, здійснювати оцінку різних процесів екологічного менеджменту та аудиту, формувати власне бачення до удосконалення процесів екологічного менеджменту на різних рівнях.

4. Засоби діагностики результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є:

- екзамен;
- стандартизовані тести;
- розрахункові та реферативні роботи;
- інші види індивідуальних та групових завдань.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять і має на меті як перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи, так і оцінювання виконання відповідних робіт. Форма проведення поточного контролю під час навчальних занять і система оцінювання рівня знань студентів визначаються відповідно до розподілу балів за темами навчальної дисципліни.

Підсумковий контроль проводиться як семестровий при проведенні іспиту з навчальної дисципліни.

5. Критерії оцінювання результатів навчання

Роботи, що виконуються під час семестру (практичні та індивідуальна реферативна робота) відповідно до прийнятої в ДонНТУ схеми оцінювання дають можливість отримати до 40 балів із 100 можливих. Максимальний бал, визначений схемою оцінювання, наведеною нижче, можливо отримати за умови своєчасного та правильного виконання завдань. За наявності помилок або при несвоєчасному виконанні оцінка знижується до 60% від максимальної.

Письмовий екзамен оцінюється максимум у 60 балів.

Схема оцінювання:

- денна форма навчання

Пр.1	Пр.2	Пр.3	Пр.4	Пр.5	Пр.6	Пр.7	Пр.8	Інд. завд.	Поточний контроль	Іспит	Максимальний бал
4	4	4	4	4	4	4	4	8	40	60	100
2,4	2,4	2,4	2,4	2,4	2,4	2,4	2,4	4,8	24		

- заочна форма навчання

Пр.1	Пр.2	Пр.3	Пр.4	Пр.5	Пр.6	Пр.7	Пр.8	Інд. завд.	Поточний контроль	Іспит	Максимальний бал
12				12				16	40	60	100
7,2				7,2				9,6	24		

Примітки: 1) Пр1, Пр2 і т.д практичні роботи;

2) У чисельнику максимальний бал – при своєчасному та правильному виконанні,
у знаменнику – мінімальний (при правильному, але несвоєчасному виконанні)

Результати підсумкового контролю оцінюються за 100-бальною шкалою та чотирибальною («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Відповідність між шкалами встановлюється наступним чином:

Оцінка	
За 100-бальною шкалою	Для екзамену
90-100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

6. Програма навчальної дисципліни

6.1. Основні теми дисципліни

Тема 1. Природні ресурси.

Тема 2. Теоретичні передумови формування і розвитку екологічного менеджменту.

Тема 3. Система екологічного менеджменту підприємства (СЕМ).

Тема 4. Міжнародні стандарти та рекомендації з екоменеджменту.

Тема 5. Міжнародні стандарти серії ISO 14000 і Державні стандарти України ДСТУ ISO 14000.

Тема 6. Інструменти екологічного менеджменту.

Тема 7. Екологічний аудит.

Тема 8. Екологічний маркетинг, сертифікація та маркування.

6.2. Теми практичних (семінарських) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Д.ф.н.	З.ф.н.
1	Тема 1. Природні ресурси.	4	2
2	Тема 2. Теоретичні передумови формування і розвитку екологічного менеджменту.	4	
3	Тема 3. Система екологічного менеджменту підприємства (СЕМ).	4	
4	Тема 4. Міжнародні стандарти та рекомендації з екоменеджменту.	4	
5	Тема 5. Міжнародні стандарти серії ISO 14000 і Державні стандарти України ДСТУ ISO 14000.	4	2
6	Тема 6. Інструменти екологічного менеджменту.	4	
7	Тема 7. Екологічний аудит.	4	
8	Тема 8. Екологічний маркетинг, сертифікація та маркування.	4	
Усього годин		32	4

6.3. Теми лабораторних занять

Лабораторні заняття не передбачені навчальним планом.

6.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Д.ф.н.	З.ф.н.
1	Тема 1. Природні ресурси.	15	23
2	Тема 2. Теоретичні передумови формування і розвитку екологічного менеджменту.	15	23
3	Тема 3. Система екологічного менеджменту підприємства (СЕМ).	15	23
4	Тема 4. Міжнародні стандарти та рекомендації з екоменеджменту.	15	24
5	Тема 5. Міжнародні стандарти серії ISO 14000 і Державні стандарти України ДСТУ ISO 14000.	15	24
6	Тема 6. Інструменти екологічного менеджменту.	15	24
7	Тема 7. Екологічний аудит.	15	24
8	Тема 8. Екологічний маркетинг, сертифікація та маркування.	16	24
9	Виконання ІНДЗ	9	9
Усього годин		130	198

6.5. Індивідуальні та/або групові завдання

Основна мета виконання студентами індивідуальних робіт – закріпити знання, отримані ними під час лекційних і практичних занять, поглиблено дослідити окремі тематичні питання навчальної дисципліни.

До індивідуальних завдань відносяться: виконання реферативних робіт (передбачено навчальним планом), підготовка тез до виступу на конференціях, участь в конкурсах наукових робіт тощо.

Тематика індивідуальних завдань (рефератів):

1. Види природокористування як фактор зміни і перетвореності природи.
2. Економічний ріст і збереження стійкості природних систем.
3. Напрями та форми господарського використання природних ресурсів
4. Природні ресурси і соціально-економічний розвиток.
5. Роль та значення мінерально-сировинних ресурсів в економічному потенціалі держави, їх сучасний стан та проблеми, пов'язані з використанням.
6. Біологічні ресурси, їх роль і значення, сучасний стан та еколого-економічні проблеми використання.
7. Сучасний стан природних ресурсів України, проблеми їх вичерпності, збереження і відтворення.
8. Економічні механізми регулювання природокористування.
9. Вилучення природних ресурсів і забруднення довкілля.
10. Характеристика регіональних екологічних проблем та виникнення зон екологічної біди.
11. Види забруднень, їх властивості та джерела.
12. Причинно-наслідкові зв'язки між соціально-економічним розвитком і забрудненням довкілля.
13. Методи регулювання рівня забруднення навколишнього середовища в Україні і за кордоном.
14. Економіко-правові важелі боротьби з забрудненням та іншими порушеннями природного середовища.
15. Стимулюючі і заборонні податки в сфері природокористування.
16. Оподаткування і навколишнє середовище в Україні та за кордоном.
17. Прямі і непрямі, фактичні і потенційні, можливі і запобіжні збитки в менеджменті природних ресурсів.
18. Оцінка стану довкілля та екологічне нормування його якості.
19. Охорона довкілля: основні принципи, методи та інструменти.
20. Оцінка економічної і соціальної ефективності раціонального природокористування і охорони природи.
21. Екологічна оцінка господарських рішень.
22. Міжнародний підхід до екологічного менеджменту.
23. Стандарти якості навколишнього середовища в екоменеджменті.
24. Екологічне ліцензування як елемент екологічного менеджменту.
25. Еколого-економічні проблеми великих міст.
26. Еколого-економічні проблеми використання рекреаційних ресурсів України.
27. Прогнозні наукові розробки стану якості довкілля в Україні та інших країнах.
28. Міжнародний досвід екологічного страхування та можливості його застосування в Україні.
29. Сучасний стан і перспективи розвитку ринку екологічних послуг.
30. Чисте виробництво як провідний елемент зеленої економіки

7. Література

7.1. Основна

1. Технології захисту навколишнього середовища: підручник / В.Г. Петрук, І.В. Васильківський, Р.В. Петрук та ін.. Ч. 3, Сталий менеджмент та ресурсна ефективність . — Херсон: ОЛДІ плюс, 2019 . — 320 с.
2. Царенко, О.М. Основи екології та економіка природокористування: навч. посіб. / О.М. Царенко, О.О. Несветов, М.О. Кадацький . — 3-тє вид. перероб. і допов. — Суми: Університетська книга, 2017 . — 592 с.
3. Бобровський, А.Л. Екологічний менеджмент: підручник / А.Л. Бобровський . — Суми: Університетська книга, 2017.— 586 с.
4. Мягченко, О.П. Основи екології: підручник / О.П. Мягченко . — К.: Центр учбової літератури, 2010 . — 312 с.
5. Пономаренко Є. Г. Екологічний менеджмент і аудит: конспект лекцій для студентів денної та заочної форм навчання освітнього рівня «магістр» спеціальності 101 – Екологія / Є. Г. Пономаренко, О. С. Ломакіна; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. — Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2017. — 64 с.
URL: https://dl.khadi.kharkov.ua/pluginfile.php/86955/mod_resource/content/1/%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D1%81%D0%BF%D0%B5%D0%BA%D1%82%20%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%86%D1%96%D0%B9%20%D0%A5%D0%9D%D0%A3%D0%9C%D0%93.pdf
6. Шлапак Н. С. Екологічний менеджмент [Електронний ресурс]: підручник / Н. С. Шлапак, В. С. Волошин, Т. В. Серкутан. — Маріуполь: ПДТУ, 2016. — 205 с.
URL: <http://eir.pstu.edu/handle/123456789/9097>

7.2. Допоміжна

1. Шевчук В. Я. Екологічний аудит / В. Я. Шевчук, Ю.М. Саталкін, В.М. Навроцький. — Київ: Вища школа, 2000. — 344с.
2. Карлова О. А. Основи менеджменту і маркетингу / О. А. Карлова, С. І. Плотницька, М. К. Гнатенко. — Харків: Друк. Мадрид, 2016. — 227 с.
3. Базилевич, Д. Вальтер, В. Хартманн, Купалова Г. та ін. Глосарій зеленого бізнесу: українсько-німецько-російсько-англійський. К.: Знання, 2010. - 518 с.
4. ДСТУ ISO 14001-97. Системи управління навколишнім середовищем. Склад та опис елементів і настанови щодо їх застосування.
5. ДСТУ ISO 14004-97. Системи управління навколишнім середовищем. Загальні настанови щодо принципів управління, систем та засобів забезпечення.
6. ДСТУ ISO 9001-2001. Системи управління якістю. Вимоги. Київ: Держстандарт України, 2001.
7. Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів. Екологічне маркування. URL: <https://mepr.gov.ua/content/ekologichne-markuvannya2.html>

7.3. Методична

1. Методичні рекомендації до проведення практичних занять з дисципліни (плануються до видання)
2. Методичні рекомендації до виконання розрахункової роботи з дисципліни (плануються до видання)

8. Інформаційні ресурси

www.president.gov.ua — офіційний сайт Президента України

www.rada.gov.ua — офіційний сайт Верховної Ради України

www.kmu.gov.ua — Урядовий портал (Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України)

<https://mepr.gov.ua> — Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів

www.emeraldinsight.com/Insight/menuNavigation.do?hdAction=InsightHome - сайт містить

періодичні видання з бізнесу й менеджменту;

www.me.gov.ua . - Міністерство економіки України

www.business.ua - щотижневик «Бізнес»;

www.globalisationguide.org - Сайт Globalizationguide

www.ipcc.ch - Межправительственная группа экспертов по изменению климата (МГЭИК)

<http://www.europa.eu.int/> - Європейська комісія (EU)